

Vernieuwde vragen en antwoorden kapitaalverzekeringen: zoek de verschillen!

31-08-2018 | Door Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

In 2017 heeft de Belastingdienst nieuwe vragen en antwoorden gepubliceerd. Daarover heb ik in Financieel Actief al gepubliceerd.¹ Nu is er een aangepast document gepubliceerd. Reden om het vernieuwde document te bezien. Het is jammer dat niet is aangegeven wat de verschillen met het vorige document zijn. In dit artikel bespreek ik de belangrijkste wijzigingen (dan wel waar die zijn uitgebleven en wel gewenst zijn).

Bij nadere beschouwing blijken er twee nieuwe vragen te zijn opgenomen. Verder is slechts een beperkt aantal vragen inhoudelijk herschreven, maar de aanpassingen zijn soms zeker welkom.

De nummering van de vragen is door een opmaakwijziging helaas niet meer gelijk aan de vorige versie. Hierna zal in de voetnoot het oude vraagnummer worden weergegeven.

Vragen en antwoorden

Het begrip “jaarlijks premie voldaan” voor BHW-kapitaalverzekeringen (onderdeel E2)

Dit is direct een van de twee nieuwe vragen die in het document zijn opgenomen. De Belastingdienst geeft aan dat het begrip “jaarlijks premie voldaan” inhoudt dat *‘een belastingplichtige vanaf de ingangsdatum van de kapitaalverzekering onafgebroken premie moet hebben voldaan om voor de uitkeringsvrijstelling in aanmerking te kunnen komen’*.

Daarbij wordt nog een goedkeuring uit het verleden aangehaald. Als nog niet gedurende een onafgebroken periode van 15 of 20 jaren premiebetaling heeft plaatsgevonden, kan toch de uitkeringsvrijstelling van toepassing zijn, als vanaf het jaar dat weer gestart is met de premiebetaling alsnog een periode van 15/20 jaar van onaf-

gebroken premiebetaling is voltooid. Aldus kan een kapitaalverzekering vallend onder het Bredeherwaarderingsregime nog in aanmerking komen voor de vrijstelling. Daar wordt wel als voorwaarde bij gesteld dat alsnog een periode van ten minste 15 jaar premie kan worden voldaan binnen de oorspronkelijke looptijd. De uitkeringsvrijstelling kan in een dergelijke situatie ook van toepassing zijn bij afkoop binnen de 15-jaarstermijn.

Commentaar

De kern van het antwoord is niet nieuwe en mijns inziens ook juist: er kan weer opnieuw worden gestart met een onafgebroken periode van premiebetaling van ten minste 15 jaar. Het venijn zit in de staart van het antwoord: binnen de oorspronkelijke looptijd moet nog ruimte zijn om aan de 15-jaarseis te voldoen. Voor nog lopende BHW-kapitaalverzekeringen - met een veronderstelde looptijd van dertig jaar - waarvoor momenteel of recent geen premie is betaald, zal deze voorwaarde het vaak onmogelijk maken nog de vrijstelling te benutten.

De Belastingdienst verwijst naar het oude vraag en antwoord D8 van de tweede tranche vragen en antwoorden². Maar daarin staat niets over de voorwaarde dat dit binnen de oorspronkelijke looptijd zou moeten plaatsvinden. Die voorwaarde gaat mij ook iets te ver. Hoewel het vermelden van die oorspronkelijke looptijd wel begrijpelijk is - verlenging betekent verlies van de box-3-vrijstelling - betekent verlenging mijns inziens nog niet verlies van de uitkeringsvrijstelling. In veel gevallen mogelijk een academische discussie, aangezien weinig belastingplichtigen genegen zullen zijn box-3-heffing voor lief te nemen. Toch kan het in voorkomende gevallen cruciaal zijn. Stel dat een belastingplichtige een kapitaalverzekering met een looptijd van dertig jaar heeft afgesloten in 1995 en premie heeft betaald tot 2008, dus minder dan 15 jaar. In 2012 hervat deze belastingplichtige de premiebetaling. Om de minimale periode van 15 jaar vol te kunnen maken verlengd de belastingplichtige de verzekering in 2025 tot en met 2026.

¹ Vragen en antwoorden kapitaalverzekeringen: tijdsklemmen en andere wijzigingen 2017, Financieel Actief, 1 december 2017

² 30 maart 1998, nr. DB98/1230M

Vanaf het moment van verlenging vervalt de vrijstelling in box 3, maar er hoeft niets aan de uitkeringsvrijstelling in de weg te staan (mits ook aan de andere voorwaarden is voldaan). Nogmaals: het zal niet in veel situaties voordelig zijn, maar een vraag en antwoord kan niet een nieuwe voorwaarde creëren.

Verkorte premieduur met behoud van de oorspronkelijke looptijd (onderdeel E5)³

De vraag of een belastingplichtige de uitkeringsvrijstelling behoudt als zijn kapitaalverzekering een verkorte premieduur kent, wordt nog steeds bevestigend beantwoord. Voorwaarde is (en blijft) dat in de overeenkomst vóór 1 april 2017 al was voorzien in de mogelijkheid van een verkorte premieduur van ten minste 15 jaar. Het antwoord is aangevuld met het element 'met behoud van de oorspronkelijke looptijd'. Het antwoord geeft met een voorbeeld aan dat geen recht op vrijstelling bestaat als de premieduur wordt verkort tot veertien jaar met behoud van de oorspronkelijke looptijd van dertig jaar. Wordt verkort tot vijftien jaar of langer dan staat dat een vrijstelling niet in de weg.

Commentaar

De strekking van dit antwoord is iets duidelijker geworden. De toevoeging is helder, maar dat punt zal ook niet snel door fiscalisten in twijfel worden getrokken. Punt blijft dat het niet vaak zal voorkomen dat een verzekeraar niet wil meewerken aan een verkorte premieduur. Wel is het de vraag of dit altijd expliciet in de voorwaarden van een kapitaalverzekering staat. Maar gelukkig is er nog onderdeel E7 (zie hierna).

Premievrijmaken (onderdeel E6)⁴

Premievrij maken van een KEW binnen 15 jaar leidt op dat moment fictief tot een uitkering. Het rentebestanddeel is belast. Maar een belastingplichtige kan onder bepaalde voorwaarden nog recht hebben op de uitkeringsvrijstelling. Daarbij wordt verwezen naar vraag 4.

³ Was in de vorige versie van het document onderdeel E7

⁴ Was in de vorige versie van het document onderdeel E8

Commentaar

Net als in de vorige versie is sprake van een kort antwoord. De inhoud is wel op diverse punten aangepast.

Zo wordt alleen nog de KEW genoemd en heeft het antwoord dus geen betrekking (meer) op een kapitaalverzekering waarop het Bredeherwaarderingsregime van toepassing is (zie ook hierna).

De verwijzing naar vraag 4 - hier verder niet besproken - is een welkome aanvulling. Dat betekent namelijk dat alsnog van de uitkeringsvrijstelling gebruik kan worden gemaakt als binnen zes maanden na het fictieve uitkeringsmoment - in dit geval door het premievrij maken - de KEW alsnog tot uitkering wordt gebracht en de eigenwoningsschuld zoveel als mogelijk wordt afgelost. Een terechte aanvulling naar mijn mening. Dit is wellicht ook de reden waarom het antwoord uitsluitend van toepassing is op een KEW.

Ondanks het feit dat ik positief ben over de aanpassing, blijf ik toch kritisch over het antwoord. Want hoewel de aanvulling welkom is, blijft mijn kritiek op het startpunt onveranderd. Afkopen binnen 15 jaar met behoud van de uitkeringsvrijstelling kan wel, premievrijmaken binnen die termijn niet. Hier heb ik al diverse malen over geschreven.⁵ Het blijft krom dat de afkoopmogelijkheid zonder fiscale sanctie niet wordt gezien als aantasting van het spaarkarakter (terwijl het spaarsaldo compleet verdwijnt), en premievrijmaking wel wordt gezien als aantasting van het spaarkarakter. En dat terwijl dan het spaarsaldo blijft staan en nog kan renderen. Voor mij nog steeds de wereld op zijn kop en ik hoop dat er iemand in 'Den Haag' wakker wordt en dit punt oppakt.

Verkorte looptijd (onderdeel E7)⁶

De Belastingdienst geeft in het aangepaste antwoord aan dat het tussentijds verkorten van de looptijd van een premiebetalende kapitaalverzekering op of na 1 april 2017 betekent dat de premieduur ook wordt verkort. Als de premiebetaling binnen de bandbreedte van 1:10 blijft, kan de uitkeringsvrijstelling behouden blijven. Voorwaarde is dat het per 31 december 2012 overeengekomen gegarandeerde kapitaal of het contractueel overeengekomen premiebedrag niet mag zijn verhoogd.

⁵ Zie '[Vervallen tijdsklemmen: het vervolg](#)' *Financieel Actief*, 24 mei 2017 en '[Vragen en antwoorden kapitaalverzekeringen tijdsklemmen en andere wijzigingen 2017](#)' *Financieel Actief*, 1 december 2017

⁶ Was in de vorige versie van het document onderdeel E9

Commentaar

In mijn eerdere artikel gaf ik aan dat bij dit antwoord de plank werd misgeslagen. Gelukkig is dit nu hersteld.

Blijft er helaas toch een vraag over. In de vraag en het antwoord is uitsluitend sprake van een KEW. Maar waarom zou dit niet mogen gelden voor een Bredeherwaarderingsverzekering?

Uitkering gebruiken voor financiering kosten van aankoop, verbetering of onderhoud (onderdeel E11)

Dit is de tweede nieuwe vraag in het document. De Belastingdienst geeft daarin aan dat de vrijstelling voor een KEW niet van toepassing is als met de uitkering niet zo veel mogelijk de eigenwoningschuld wordt afgelost, maar de kosten van aankoop, verbetering of onderhoud van de eigen woning worden gefinancierd.

De uitkeringsvrijstelling kan wel van toepassing zijn als de belastingplichtige een lening aangaat voor het betalen van deze kosten en de uitkering uit de KEW gebruikt voor aflossing van deze schuld. Die schuld moet uiteraard wel kwalificeren als eigenwoningschuld.

Commentaar

Naar de letter van de wet⁷ is het antwoord geheel juist. Maar het antwoord is weinig praktisch en jaagt belastingplichtigen in voorkomende gevallen onnodig op kosten. Het antwoord dwingt een belastingplichtige namelijk om eerst een schuld voor genoemde kosten aan te gaan, waarna hij of zij deze wel kan aflossen met de KEW. Een soort kasrondje dus, maar wel een die geld kost. En een oplossing die ook weer niet voor iedereen is weggelegd. Een KEW moet immers in een keer tot uitkering komen.⁸

Het tegenargument zal zijn dat hiervoor een wetswijziging noodzakelijk is. Dat mag zo zijn, maar die lijkt me niet zo moeilijk vorm te geven. Ben bang dat het ministerie van Financiën niet zit te wachten op dergelijke aanpassingen van overgangsrecht. Toch verdient dit punt aandacht, aangezien het invloed heeft op de totale eigenwoningschuld in Nederland.⁹

⁷ Artikel 10bis.6, lid 1, letter a van de Wet IB 2001

⁸ Artikel 10bis.4, lid 2, letter c van de Wet IB 2001

⁹ Uitgaande van mijn veronderstelling dat dergelijke kosten dan gefinancierd zullen worden.

Overige vragen (onderdelen E12 tot en met E25)

De resterende vragen en antwoorden zijn niet of nauwelijks gewijzigd. Voor een uiteenzetting van de relevante onderdelen en mijn commentaar hierop verwijs ik naar mijn eerdere bijdrage.¹⁰

Slotopmerkingen

De nieuwe versie het document met vragen en antwoorden over kapitaalverzekeringen bevat veel nuttige (en terechte) aanpassingen waar de verzekeringspraktijk baat bij heeft. Toch blijven er kritische punten over, met name de - veelvuldig door mij bekritiseerde - onmogelijkheid om premievrij te kunnen maken binnen vijftien jaar premiebetaling. Ook de uitwerking van onderdeel E11 zou aandacht verdienen in 'Den Haag'.

Een markering of duiding van de wijzigingen was ook op zijn plaats geweest. Nu was het zoeken naar de verschillen.

¹⁰ ['Vragen en antwoorden kapitaalverzekeringen tijdsklemmen en andere wijzigingen 2017'](#)
Financieel Actief, 1 december 2017